

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע כ"ד ניסן תשע"ז

גליון
240

חדש!
התחזקות
מוכרות לציבור
מס לפי סעיף
46

דבר המערכת

בעמדינו לכתוב דבר המערכת בדמעה על מרן שר התורה זכר צדיק וקדוש לברכה מרא דכולא תלמודא ידיו רב לו בכל מקצועות התורה וזכות התורה עמדה לו באותות ובמופתים וקדושת תורתו מגנא ומצלא זכיננו מערכת סיכומי הדף היומי - מחודדים לקבל ממרן חביבות וקירבה מיוחדת ולקבל את יוזמתו והסכמתו ועידודו מרוב חשק ורצון למפעל טהור זה אשר כל מגמתו רק להרבות זיכוי הרבים בסיכום לימוד הדף היומי לאלפי בני ישראל וכלשון הגמרא ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא אמור לו מיד יהא כל זה לטובת נשמתו בגנזי מרומים וימליץ טוב עלינו שלא תהא תקלה על ידינו ונזכה רק להרבות בזיכוי הרבים שאיפתו הטהורה במפעל העולמי זה.

מר בר רב אשי קא מסהיד עלה

קמנו ועלינו חברי המערכת אל הבית הגדול ברחוב רשב"ם 23.

- ביקשנו לאחוז בידית הדלת, לגעת בשולי אדרתו של משים לילות כימים. לבוא אל בית היין לשמוע פרקי הדרכה במקום בו ידיעת התורה הינה משנת חיים.

היה זה 'סדר מוסר' בנהירו דאנפין, שיעור מרגש באהבת התורה וחדוותה, של מי שנושא במשא העם, להורות להם את חוקי האלוקים ותורתיו.

היה זה ברגעי הדממה שהותירה לו כנסת ישראל לפליטה ולשלל, בשעות הקודש' בהן ספון מרן שר התורה הוא ואוצרותיו' בסדרי לימודו הקבועים במסמרות, בעיתות בהם סוערת נפשו בתאוות החיים על כרכי הש"ס וחלקי הרמב"ם.

מרן שר התורה זכותו יגן עלינו רכון על משנתו, עיניו צמודות בשקיקה אינסופית ' ועוד נראה לר"י ליישב' כשהוא לופת בחזקה את ה'סטנדר' כאוצר יהלומים החדד שמא תחמוק אחת מהן מבלי משים...

מרן שליט"א מתנשא לפתא ונגער בכאב ממעיין בתורה ששמע למסיבת בואנו, פניו אורו בחיוך רחימאי, אחזנו בידיו את עלי הדפים של 'מחודדים' מרן שר התורה מבקש לראות, לגעת בעמלות התורה של רבבות הלומדים. מבטו נח דווקא על עמוד זה, על 'דבר המערכת'... מרן שר התורה התיישב לקרוא.

"אלו דברי המבוא, סיכומי הדף נמצאים בעמודים הבאים" ניסינו, אולם מרן בשלו... "זה חשוב!"

משא עולם התורה מונח על כתפיו השחות, עומס בלתי נתפס של הוראה והכוונה לכל רחבי תבל, מרן שר התורה עוצר את הכל 'כשותף' ומעיין בפשטות בשורות הפתיחה אודות 'עבודת חומר ולבנים'... "געשריבן גוט!" מרים מרן שר התורה את עינוי בהנאה גלויה. "זה כתוב טוב!"

מרן שר התורה מוסיף מעלעל בין בתרי 'מחודדים' כמי שסולל את מסכתות הש"ס בבלי וירושלמי בסקירה אחת, ופניו מאירות.

ספר 'מחודדים' על מסכתות שבת ועירובין הונח לפניו, ומרן שליט"א באהבת תורתו היוקדת ממשש בחיבה גלויה את הכריכה: "יש בזה הדר וכבוד התורה!" במשך דקות ארוכות עובר מרן שר התורה בין דפי הסיכומים, כולל את 'יצאות השבת' עם שמעתתא 'הזורק', 'כלל גדול' עם 'מי שהניח עירובו' כשהוא מציין בקורת רוח את חשיבות

השינון, את בהירות החיבור לידיעת התורה!
"דאס איז שיין" מפטיר מרן שר התורה בקורת רוח, ומתקן מיד בלונג המדודה כמונה מעות: דאס איז זייער שיין, זה חיבור יפה עד מאוד, זייער זייער שיין!!

"זה עיקר הלימוד לדעת ולזכור" פוסק מרן שר התורה בחדות. "צריכים לומר את זה, לחדד את הלימוד ולחזור על זה עוד ועוד, זה עיקר הלימוד, זהו עמל התורה, אשריכם שזכיתם לזה, תוסיפו לזה עוד ועוד!!"

מרן שר התורה חוקר אודות מלאכת הסיכום, ומוסיף הנחיות והכרעות מה לקרב ומה לרחק, מה עיקר השינון ומה הם ציציין ופריחים... ואז הרהבנו עוז לשאול ולהטריח מאשר על ליבנו:

"האם נכון הדבר לומר שוב ושוב כי בלא השינון והחזרה אין לימודו של אדם חשוב מצוות תלמוד תורה" - נפשנו בשאלתנו - האם אין לחוש כי מרפים אנחנו זה, אתם קובעים עיתים במסירות נפש גם בלא חזרה, שמא נקל את חשיבות הלימוד בעינייהם?"

מרן שר התורה ננער באחת ומשיב ברעדה: "אדרבה!! צריך לומר את האמת, חייבים לומר את האמת!!! בלי שינון וחזרה, בלא חידוד וידיעה אין יוצאים ידי חובה! אתם חייבים לעזור ולהתריע על כך בקול ברור" מצווה מרן זכותו יגן עלינו בעוז.

ואז לאחר שהות קלה, מוסיף מרן זכותו יגן עלינו כממתיק סוד, ופוסק את פסק התורה מלשכת הגזית: "אפשר לומר להם, גם לבעלי בתים, שבזכות הוספה זו שמוסיפים זמן לעמל של שינון וחזרה, יצליחו בסייעתא דשמיא יותר ויראו הצלחה רבה בכל ענייניהם!!" חד וברור!

שיהיו דרבי התורה מחודדים. אין דרך אחרת! נפעמו.

- רבבות עמלי תורה, מאות דפי גמרא ותיבה אחת:

'מחודדים'.

דף ט"ז - ע"א

רבי יוחנן בן גוריון רצה לתקן לצרות ערוה שיהיו חולצות ולא מתייבמות וינשאו לשוק בהכשר לדבריה הכל, שאילו לבית הלל אם ינשאו בלי חליצה הולד חלל ופגום לכהונה (ולא הספיקו לגמור את הדבר עד שנטרפה השעה), ואמר לו רשב"ג: מה נעשה להם לצרות הראשונות, למ"ד בעית בית שמאי כדבריהם כוונת - מה נעשה לצרות שנהגו בשבת שמאי ונתייבמו, שאם נחליט שאסור לייבם הצרות בניהם ממזרים, ולמ"ד לא עשו כדבריהם כוונת - אם נחייב בחליצה אלו שכבר נשאו לשוק כבית הלל ימאסו על בעליהם, וזריכה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

רבי טרפון היה מותלמידי בית שמאי, ואמר שהוא תאב שתיפול לפניו צרת בתו וייבם אותה כדברי בית שמאי, ולסבורים ש"ש לא עשו כדבריהם אמר שתאב שישאנה לשוק בלי חליצה כבית הלל ושלוא כרבי יוחנן בן גוריון.

מעשה בבתו של רבן גמליאל שהייתה נשואה לאבא אחיו ומת בלא בנים, ויבם רבן גמליאל את צרתה, שלשה דרכים בביתו: א. בתו הייתה איילנית ולא הכיר בה בעלה, ונמצא שקידושה מקח טעות ולא הייתה צרת בתו, ולדעת אחרים הכיר בה אחיו, ור"ג סובר שאיילנית אינה בת יבום ואינה אוסרת צרתה משום צרת ערוה. ב. גירש אחיו אלא בתו אחר שנשא צרתה, וכשמת אחיו כבר לא הייתה צרת ערוה, ולדעת אחרים כיון שכנס הצרה קודם שגירש הבת הרי היא צרת ערוה, אלא ההיתר היה משום שהיתה בתו איילנית. ג. אחיו קידש בתו על תנאי, ולא נתקיים, וסבר שיש תנאי בביאה, ולדעת אחרים אין תנאי בביאה, אלא ההיתר היה משום שהיתה בתו איילנית.

מעשה ברבי עקיבא שליקט אחרת באחד שבשבת ונהג בו שני עישורין, כדברי בית שמאי שאחד שבשבת הוא ראש השנה לאילנות והרי הוא של שנה שעברה, וכדברי בית הלל שט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות והרי הוא של שנה הבאה. ולמ"ד לא עשו ב"ש כדבריהם היינו משום שהסתפקו בבעלות בית הלל או סברו שראש השנה באחד שבט או בט"ו בו.

מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן, ופחת את המעזיבה וסיכך על גבי מטה בשביל קטן, כשיטתו שקטן הצריך לאמו חייב כסוכה, והיינו גם למ"ד לא עשו ב"ש כדבריהם, שבה אין משום 'לא תתגודדו', שהרואה אומר שעשה זאת כדי להרבות האויר בבית.

מעשה באבן חוליה שהתח צינור מוקח מים מן ההר, שנקראת 'שוקת יהוא', ולא היו בה ארבעים טאה אלא שהייתה נקובה למקוה, וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה, ושלחו בית שמאי להרחיב את הנקב כשיטתם שצריך חלל עד שתפחת רובה. והיינו גם למ"ד לא עשו ב"ש כדבריהם, שבה אין משום 'לא תתגודדו', שהרואה אומר שהרחיבו כדי להרבות המים.

דף ט"ז - ע"ב

ר' אלעזר בן צדוק ראה שר' יוחנן החורני אוכל פת חיבה במלח בשני בצורת, והודיע לאביו ושלח לו זיתים, וראה שהם לחים ואמר שאינו אוכל זיתים (שחשש שנטמאו שמה נגע ע"ה בגב החבית), וא"ל אביו שיאמר לו שהזיתים היו בחבית נקובה וסתמוה שמרים ולכן הם לחים, שגם לבית הלל הסוברים שמוהל היוצא מהזיתים מכשיר לקבל טומאה (שאין דינם כמי פירות אלא כשמן), מודים בחבית נקובה שאינם מוכשרים לקבל טומאה, כיון שגילה דעתו דלא ניחא ליה במשקה. **אף על פי שהיה רבי צדוק תלמיד שמאי**, כל מעשיו לא עשה אלא כדברי בית הלל, ומכך שאמרו זאת יש להוכיח ששאר תלמידי שמאי עשו כדבריהם ולא כבית הלל.

שאלו את רבי יהושע: צרת הבת מהו, השיבם: מחלוקת בית שמאי ובית הלל, שאלוהו: הלכה כדברי מי, ואם תאמר הלכה כדברי בית הלל - בני צרות שנשאו לשוק כבית הלל האם לבית שמאי הם פגומים לכהונה. ולענין הלכה כדברי מי השיב: מפני מה אנו מכניסים ראשי בין שני הרים גדולים וכו', מתיירא אני שמא ירוצו גלגלתי, ולענין בני הצרות: אני מעיד על שתי משפחות גדולות שהיו בירושלים משפחת בית צבעים מכן עכמא ומשפחת בית קופאי מכן מוקוש שהם בני צרות, ומהם כהנים גדולים ושמשו על המזבח. והוכיחה מכך הגמרא שעשו בית שמאי כדבריהם.

רבי יהושע היה מתיירא שיהרגוהו כיון שמגלה מי הם הפסולים לשיטת בית הלל שנתייבמה צרת ערוה הגם שסובר שאין ממוזר אלא מחייבי מיתות בית דין, ויבום של צרת ערוה הוא חייבי כריתות, מכל מקום הם פסולים לכהונה קל וחומר מאלמנה לכהן גדול שמחלל זרעו הגם שאין איסורה שיהיה ככל. לא שכן איסור ערוה השווה בכל.

מה ששאלו לרבי יהושע מה דין בנים הבאים מצרות שנישאו לשוק כבית הלל לפי בית שמאי, הגם שהלכה כבית הלל מכל מקום נפק"מ גם לבית הלל בולד מחזיר גרושתו משנשאת, האם לומדים קל וחומר מאלמנה שהולד פסל לכהונה, או שאני אלמנה שהיא גופה מתחללת מה שאין כן גרושה בלאו הכי פסולה לכהונה.

דף ט"ז - ע"א

בימי רבי דוסא בן הרכינס היה תלמיד בית שמאי שהתיר צרת הבת לאחים, הרי שעשו ב"ש כדבריהם.

כשהותרה צרת הבת לאחים בימי רבי דוסא בן הרכינס היה קשה לחכמים, מפני שחכם גדול היה וסברו שהוא התירה / ענינו של רבי דוסא עמדו מלראות ולא בא לבית המדרש, והלכו רבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא אצלו / תפס רבי דוסא את רבי יהושע והושיבו במיטה של זהב, א"ל רבי אמור לתלמידך אחר ויבם, א"ל מיהו, א"ל רבי אלעזר בן עזריה, אמר: ויש לו צר לעזריה חברינו, קרא עליו 'נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם', תפסו והושיבו על מיטה של זהב / א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב, והוא עקיבא בן יוסף, א"ל את עקיבא ב"י שמך הולך מסוף העולם ועד סופו, שב בני שב, כמותך ירבו בישראל / התחילו מסבבים אותו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת, ואמר להם שהיא מחלוקת ב"ש וב"ה והלכה כב"ה / א"ל והלא שמענו משמו של בן הרכינס שהלכה כב"ש / א"ל אח קטן יש לי בכור שטן הוא - חריף ועומד על שמועתי ועושה מעשה האיכנו בו משמועתי לעשות כרבים, ויונתן שמו, והוא מתלמידי שמאי, והיזהרו שלא יקפח אתכם בהלכות, לפי שיש עימו ג' מאות תשובות בשרת הבת שהיא מותרת, אבל מעיד אני עלי שמים וארץ שלע מדיכה זו ישב חגי הנביא, ואמר שלשה דברים: צרת הבת אסורה, עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, ומקבלים גרים מן הקרדויין ומן התרמודים / יצאו משלשה פתחים, ובע"ר עקיבא ביונתן, אקשי ליה ואוקמיה. א"ל אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו, אשריך שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר, א"ל ר"ע ואפילו לרועי צאן.

עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, שהרבה כרעים כבשו עולי מצרים ולא עולי בכל, וקדושה ראשונה קדשה לשעתי ולא קדשה לעתי לבא, והניחו מלקדש מפני פרנסת עניים שבארץ ישראל בשביעית שאין להם מה לאכול, והולכים שם להשכיר עצמם לקדוש ולקצור, וליתעול לקט סכחה ופאה ומעשר עני.

קבלת גרים מן הקרדויין ומן התרמודים - לרבי דוסא בן הרכינס ע"פ חגי הנביא מקבלים, ואין חוששים שהם ממזרים מישראל שנמנועו בהם, ונחלקו אמוראים בדעת רבי יוחנן האם מקבלים מתרמודים, ולסביא אין מקבלים, ואין מקבלים מן קרתויים.

דף ט"ז - ע"ב

לסביא ורבי יוחנן אין מקבלים מתרמוד, משום שיש בהם עכו"ם שבאו עם ישראל וסוברים שהוולד ממזרי ונחלקו אם היו עבדי שלמה שנשאו בנות ישראל מחמת עושרם, או עכו"ם שנשאו בנות ירושלים בשעת חורבנה.

י"ב אלף גברים וששת אלפים מושכי קשת וי"ב אלף ומהם שש אלף מושכי קשת - שבשעה שנכנסו עכו"ם להיכל הכל נפגו על כסף וזהב והם נפגו על בנות ירושלים.

'נער הייתי וגם זקנתי' לא הקב"ה אמרו - האם יש זקנה לפניו?, ולא דוד אמרו - שלא היה זקן כל כך, אלא מלאך שר העולם אמרו.

'ידו פרש צר על כל מחמדיה' - זה עמון ומואב, שבשעה שנכנסו עכו"ם להיכל הכל נפגו לכסף וזהב, והם נפגו לספרי תורה ואמרו זה שכתוב בו 'לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'" ישרף באש.

צוה ה' ליעקב סביביו צרי' - כגון עכו"ם ממקום ששמו 'הומניא' שמצויים לבני ישראל עניים שבהם נהרא'.

דף י"ז - ע"א

עכו"ם שקידש בזמן הזה - לרב יהודה בשם רב אסי חוששים לקידושין, שמה בא מעשרת השבטים שקידשו נכריות, וסבר עכו"ם שילדה מישראל הולד ישראל ממזר. אך דווקא במקומות מעשרת השבטים קבועים בו, וכל קבוע מחצצה על מחצצה דמי, אבל במקומות שאינם קבועים בהם אין חוששים, שכל שפריש מרובא פריש.

מקומות ישראל השבטים קבועים בהם: חלח - חילזון, חבור - חדייב, נהר גוזן - גינזק, ערי מדי - חמדן וחברותיה, וי"א ניהר וחברותיה, וחברותיה היינו כרך מושכי חידקי ודומקיא.

לשמואל אין חוששים לקידושי עכו"ם, ממה שכתוב באיסור חתנות לעכו"ם 'כי יסיר את בנה מאחרי' ולא כתיב 'כי תסיר את בנה', רואים שמדבר על בתך הנשואה לעכו"ם וקראו התורה 'בנה' שעכו"ם הבא על ישראלית בנה הוא ישראל, אבל כשבנה נשוי לעובדת כוכבים אין בנם קרוי בנה שאינו ישראל. וי"א שטטטטט של שמואל פריש על שערת השבטים כעכו"ם גמורים.

בנות ישראל נשבו בשעת גלות עשרת השבטים ונשאום עכו"ם, ואע"פ שעכו"ם הבא על ישראלית והולידו בנים דינם כישראל אף על פי כן לא חיישין לקידושי עכו"ם, משום שנבקע הרהם של הישראליות ונעשו עקרות.

עתידיה ישראל לעשות יום טוב לכשתחבר תרמוד, משום המזורים שיש בהם הנטמעים בישראל, והעיר שכבר נחרבה היא 'תמוד' ולא 'תרמוד', ולרב אשי 'תרמוד' היינו 'תמוד' אך לא חרבה כולה, שכשנחרבה מכאן נבנתה מכאן.

רב המנונא היה מקושש בלימודו לפני עולא, ואמר עליו עולא כמה גדול הוא אילו לא היה בא הרפניא שאינם מייחסים, ונתבייש, ושאלו לאיזה עיר משלם מס, ואמר 'שלפום נהרא', אמר לו שאם כך עירך פום נהרא ולא הרפניא.

'הרפניא' - הר שהכל פונים שם, והיינו שכל הפסולים שאין מוצאים אשה פונים לשם, ובמתניתא שנו שכל שאין מכיר משפחתו ושבתו נפנה לשם.

הרפניא גרועה מגיהנום, שליורדי גיהנום יש תקנה, שנאמר 'מיד שאול אדם ממות אנאלם', ואילו פסולים אין להם תקנה.

פסול הרפניא הוא משום שקרובה למישן ומתערבים בהם, ופסול דמישן משום פסול תרמוד, ופסול תרמוד משום עבדי שלמה (לעיל דף ט"ז).

הדרן עלך פרק חמש עשרה נשים

פרק שני - כיצד

משנה . כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו פוסרת צרתה - ראוהו ושמעוהו שני אחים, ומת ראוהו, ונולד להו אח [ולו]. ויבם שמעון את אשת ראוהו, ומת שמעון, ולו אשה אחרת, זו שהיתה אשת ראוהו אינה מתייבמת ללוי - שהיא אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואשתו השניה של שמעון אינה מתייבמת מפני שהיא צרתה.

עשה שמעון מאמר באשת ראוהו ולא בימה - אשת שמעון חייבת בחליצה, שאינה צרתה ממש להפטר משום צרת ערוה של אשת אחיו שלא היה בעולמו, אבל לא מתייבמת - שמאמר קונה במקצת, והרי היא צרת ערוה במקצת מדרבנן.

דף י"ז - ע"ב

יש קוראים אשת ראוהו שנפלה לפני לוי אחר שייבמה שמעון - 'הראשונה' מפני שנפלה ראשונה ליבום של שמעון קודם שנפלה אשת שמעון ליבום ללוי, ויש שקוראים אותה 'שניה' - מפני שנישאת שני פעמים - לראוהו ולשמעון.

השקור לאיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו: 'כי ישבו אחים' - לפי שהיתה להם שיבה אחת בעולם, פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו.

אחים לחיוב יבם - היינו אחים מן האב, ולא באלו שהם אחים רק מן האם, והמקור: לרב יהודה אמר רב - שנאמר 'חדיני' שמויחדים לנחלה שראויים לרשת זה את זה, לרבה - ילפינן 'אחיה' מ'כי ישבו אחים' מ'אחיה' בבני יעקב שכתוב 'שנים עשר אחים בני אבינו' והם היו אחים מאב ולא מאם. ושני הלימודים נצרכים, כדלהלן.

אין לומדים אחיה מא'אחיך' בעריות שהינן אפילו אח מאם - שעדיף ללמוד 'אחים' מ'אחים' ולא מא'אחיך', ואף דתנא דבי רבי ישמעאל שדנים גזירה שוה 'ושב הכהן' 'ובא הכהן' זו היא שיבה זו היא ביאה, כיון שמשמעותם שוה, היינו כשאין ללמוד מהדומה לו יותר, אך כשיש יותר דומה לומדים ממנו.

צריך שני הלימודים, שאלו נלמד רק מ'אחיה', היה מקום לומר שנלמד 'אחיה' מ'אחים' אהנו' שאמר אברהם ללוט, ותתייבם אשת אחי אביו (שכשם ש'אחיה' בני יעקב מופנה דהוי למימר 'שנים עשר עבדי בני אבינו', כך אחיה בלוט מופנה דהוי למהו 'אנשים רעים אהנו'), ולכך נצרך הלימוד מ'חדיני' שצריך אחים שמויחדים לנחלה, וממלימוד 'חדיני' לחוד ס"ד שצריך שיהיו אחים מאב ומאם (אף שתלה הכתוב יבום בנחלה - מאחר שייבום חידוש הוא שמתיריים ערוה) - קמ"ל 'אחים' מ'אחים' בבני יעקב שדי בכך שהם אחים מאב.

שומרת יבם שמתה - לרב הונא אמר רב מותר באמה, שסובר כרבי עקיבא שאין זיקה אף באח אחד, ואין זיקת יבום עושה אותה כנוסה לאסור עליו קרובה, ומה שלא אמר 'הלכה כר"ע' משום שאז היה משמע שגם אם לא מתה מותר באמה, קמ"ל שדווקא אם מתה, אבל מחיים אסור באמה משום שאסור לבטל מצות יבום. לרב יהודה - שומרת יבם שמתה אסור באמה, משום שסובר שיש זיקה, ומה שלא אמר 'הלכה כדברי האומר יש זיקה' - שאז ס"ד שהיינו רק מחיים אבל לאחר שמתה פקעה הזיקה, קמ"ל.

לזכות רחל בת רבקה לברכה והצלחה בכל הענינים

דף י"ח - ע"א

אשת אחיו שלא היה בעולמו שנפלה לפני אחיו, ומת אחיו ולו אשה אחרת, למ"ד יש זיקה נעשית זו צרה לאשת השני בזיקה ושניהם אינם מתייבמות לאח השלישי, ומהא דתנן במתניתין שרק אף עשה בה השני מאמר אין צרתה מתייבמת, ומשמע שבלו זה מיבמה השלישי - אין להוכיח שאין זיקה, שאפשר שאף בלי עשה בה מאמר הדין כן, אלא מתניתין באה לאפוקי מבית שמאי הסוברים שמאמר קונה קנין גמור והרי היא צרת ערוה גמורה ותיפטר אף מחליצה, קמ"ל שמאמר אינו קונה קנין גמור וצריכה חליצה.

ארבעה אחים, שנים מהם נשואים שתי אחיות, ושני אלו מתו, למ"ד יש זיקה - חולצות ולא מתייבמות, ששניהם זקוקות לכל אחד משני האחיות הנותרים, ואם ייבם הראשון את מהה הוא פוגע באחות זקוקתה. לרבי מאיר - אין זיקה, אף אינם מתייבמות אלא חולצות, משום שאסור לבטל מצות יבום, וחוששים שאחר שייבם הראשון אחת מהם, ימות השני קודם שיסיפק לייבם

או לחלוץ לשנייה, ותצא מאחיו משום אחות אשתו. לרבך נגמליאל - אין זיקה, ומייבם כל אחד אחת מהם, ואין חוששים לביטול מצות יבום (כפי שנתבארה שיטתו במשנה להלן דף ק"ט). לענין שני אחים הנשואים שתי אחיות, אחת גדולה ואחת קטנה).

דף י"ח - ע"ב

שיטת רבי יהודה ששומרת יבם שמתה אסור באמה משום שיש זיקה (לעיל דף י"ז): לאבי רב יהודה שמע כן משמואל רבו ולא מרב, שהרי רב הוא אמר בשם רב שמתה באמה, ושמואל שמענו שסובר שיש זיקה - נתנן, שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה לרבי יהודה בן בתירה כיון שאחות זקוקה לה ואומרים לו הומת כלכנס עד שאחיי ייבם את היבמה ותפקע זיקתה ממך, ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה. ורב זביד שנה כן בפירושו שרבי יהודה אמר דינו בשם שמואל, והוצרך שמואל להשמיענו זאת אף אחר שאמר הלכה כר' יהודה בן בתירה, ללמדנו שגם אחר שמתה יש זיקה, והוצרך גם להשמיענו הלכה כר' יהודה בן בתירה - ללמדנו שגם בשני אחים לא זיקה.

משנה - רבי שמעון חולק על נתן קמא וסובר שב' אחים ומת אחד מהם, ויבם השני את אחת אחיו, ואח"כ נולד להם אח שלישי, ומת האח השני, שאין הראשונה וצרתה אסורות על השלישי משום אשת אחיו שלא היה בעולמו וצרתה, ומייבם או חולץ איזו שירצה, שכיון שכשנולד כבר נתייבמה על היתה על זיקה השלישי זיקת נשואי אחיו הראשון מעולם.

לרבי אושעיא רבי שמעון חולק גם על זיקת ששנינו ברישא, וסובר שבם אם נולד האח השלישי קודם שייבם השני את אחת הראשון, ואחר כך ייבמה ומת, אין הראשונה וצרתה אסורות עליו משום אשת אחיו שלא היה בעולמו וצרתה, והואיל שכשנולד היתה כבר זקוקה לאח השני, וזיקה ככנסה, ומעולם לא הייתה זקוקה לאח השלישי. ונולד לו אח, שמכח זיקה הוא שלא היה לדעת רבי שמעון אלא באח יחיד שמת, ואח"כ נולד לו אח, שמכח זיקה הוא שלא היה בעולמו אסורה לו להתייבם, או בשני אחים שמת אחד מהם, ונולד אח שלישי, והשני לא מת ולא ייבמה, שאסורה לאח השלישי.

יבמות דף י"ט - שב"ק מברכים שמיני פרה - כ"ג אדר ב' תשפ"ב

דף י"ט - ע"א

ג' אחים, ומת אחד מהם, ועשה השני מאמר בכיבשת הראשונה, ומת - לתנא קמא נשות השני חולצות ולא מתייבמות, ועל זו שייבם השני, וכתביב' שני יבמות, שכיון שעשה בה רק מאמר ולא כנסה יש מצלה עדיין קצת זיקה מן הראשון, וכתביב' 'ומת אחד מהן יבמה יבא ריק' - מי שעלה זיקת יבם אחד, ולא שעלה זיקת שני יבמים, ואשתו של שני אסורה משום צרת ערוה. לרבי שמעון - מאמר ספק קונה ספק אינו קונה, אם קונה - אין עליה זיקה ראשונה, ואם אינה קונה - אין עליה זיקת השני, ולכן מייבם איזה שירצה וחולץ לשניה, ואינו מייבם שניהם - שמה יש זיקה גם שתי יבמות הבאות מבית אחד, וכתביב' 'בית אחיו' - בית אחד הוא בונה ולא שני בתים, ומאריך גם אחר שייבם ראשונה צריכה שניה חליצה - שמה אין זיקה והוהו שתי יבמות משני בתים.

רב יוסף הוכיח מדברי רבי שמעון אלו שרק בעשה מאמר מסתפק אם יש זיקה, ולכן חלק על רבי אושעיא שאמר ששיטת ר"ש לא הוי בכלל אשת אחיו שלא היה בעולמו מפני שכשנולד מצאה זקוקה לשני וזקוקה אח השלישי, שאינה אשת אחיו שלא היה בעולמו מפני שכשנולד מצאה זקוקה לאח השני וזקוקה ככנסה. (ואין לומר שלעולם ס"ל ר"ש יש זיקה, ומה שאין השני יוצאת בלי חליצה היא גזירה שמה ימותו ב' האחים בבת אחת שאז אין הראשונה זקוקה לשני - שהרי ר"ש אמר מפורש שספיקו הוא אם זיקת מאמר קונה), ואביי מצדד לתרץ שיטת רבי אושעיא, דר"ש ס"ל זיקה רק אם ישמתה היה רק אח אחד ונוקדה לו ואח"כ נולד האח השלישי, ולא כשמתה והיו לו שני אחים שאז לא אמרינן זיקה, ורב יוסף הוכיח מברייתא שמבואר שאין לחלק בכך לדעת ר"ש.

שלשה אחים, שנים מהם נשואים שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה או אשה ובת בנה, ומתו שניהם - לפי ת"ק חולצות ולא מתייבמות, וסובר יש זיקה, ולכן כל אחת אסורה לו ביבום משום אחות זקוקתו, ורבי שמעון פוטר שתיהם מיהום וחליצה, שנאמר 'ואשה לא אחותה לא תקח לצרות' - לא יהא לך ליקוחים אפילו באחיהם שכשנעשו צרות זו לזו. ולא אומרים שייבם הראשונה שכיון שזיקה ככנסה כשנפלה אחותה לפניו נפטרה משום אחות אשה. ומכאן הוכיחו שרבי שמעון לית ליה זיקה. ורב דחה שאמנם אם נפלה אחת ואחר כך נפלה לו השנייה לר"ש מייבם הראשונה משום שיש זיקה, ודברי ר"ש אמורים כשנפלו שניהם בבת אחת, וסובר כרבי יוסי הגלילי שאפשר לצמצם את אסור בשניהם מקרא 'לצרות' כנ"ל.

שני אחים, ומת אחד, ואח"כ נולד אח שלישי, ואח"כ ייבם השני את הראשון, ומת (שלדעת רבי אושעיא ס"ל ר"ש שגם באופן זה לא הוי בכלל אשת אחיו שלא היה בעולמו, כנ"ל דף י"ח): לרב בפא ר"ש מודה בכה"ג הראשונה אסורה על אח השלישי משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ולא פליג ר"ש על ת"ק אלא שנולד אח שכבר ייבם השני את אחיו. (וחידוש דמתניתין דף י"ח: הוא שלפי ת"ק גם כנולד אחר שייבם אח השני אסורה לאח השלישי משום אשת אחיו שלא היה בעולמו), ותינא בכרייתא כותיה ושלא כרבי אושעיא.

דף י"ט - ע"ב

שני אחים בעולם, ומת אחד מהם בלי בנים, ונולד אח שלישי - הראשונה יוצאת משום אחת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה או חולצת או מתייבמת / עשה בה מאמר ונולד אח השלישי - לפי ת"ק הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשנייה חולצת ולא מתייבמת, דלא אלים מאמר לשנייה צרת ערוה שתצא בלא כלום. לרבי שמעון - באתה או חליצה של השנייה פוטרת הראשונה ממה נפשך (שמסתפק אם מאמר קונה ולא הו"ל הראשונה אשת אחיו שלא היה בעולמו. וכשיטתו ביבם ואח"כ נולד, וגם היא קנויה לשני לגמרי, וממילא באת או חליצה צרתה פוטרת, ואם מאמר אינו קונה - הראשונה פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ורק אשתו של שני חייבת ביבום, וחליצה פוטרת), חולץ לבעלת המאמר לא בפטרה השנייה (שמה אין מאמר קונה, אינה אשת השני, וממילא אין אשת השני נפטרת בחליצה) / כנסה השני ומת, ואח"כ נולד אח שלישי, או נולד אח שלישי ואח"כ כנסה השני ומת - שתייהם פטורות מן החליצה ומן היבום, שהרי שתייהם אסורות משום אשת אחיו שלא היה בעולמו / כנסה השני, ונולד לו אח שלישי, ומת השני - לרבי מאיר שתייהם פטורות מחליצה ויבום, ולרבי שמעון מייבם או חולץ לאחת מהם.

מאמר בעל כרחו - לרבי קונה, שלומדים מילי ביבמה ממילי ביבמה, וביאת יבום מהני בעל כרחו, לחכמים אינו קונה, שלומדים מילי בקידושין, וממילי בקידושין, לקידושין לא מהני בעל כרחו.

יבמות דף כ' - יום א' פרשת תזריע - כ"א אדר ב' תשפ"ב

דף כ' - ע"א

מצאנו של חכמים שאוסרים אשת אחיו שלא היה בעולמו ביבם ולבסוף נולד, הגם שכשנולד לא יצאה עם זיקת אחיו שלא היה בעולמו - שנאמר 'ולקחה לו לאשה ויבמה', ומלמד שאף אחר שנכנס היבם עדיין קרויה 'יבמה', ואף שאם רוצה להוציאה מגרשה בנות ואינה צריכה חליצה, וכן מותר לו להחזירה אחר גירושין ולא אומרים מצוה היה עליו ועשה ומעכשיו יהא באיסור אשת אח, הרי שלא אומרים שיבום הראשונים עדיין עליה, משום שאמר קרא 'ולקחה לו לאשה' - כיון שלקחה נעשית באשתו לכל דבר. ולקוחים פסוק המתיר (ולקחה לו לאשה) מתי שמתה לייבם, ופסוק של איסור ('ויבמה') - עדיין היבום הראשון קיים) מתי שיש צד שאסור לייבמה (אשת אחיו שלא היה בעולמו).

טעמו של רבי שמעון שמתיר אשת אחיו שלא היה בעולמו ביבם ולבסוף נולד - הואיל שכשנולד מצאה בתו רב ולא עמדה עליו עשה אחת באיסור, ואינה דומה לאחותו מאמו שנשאת לאחיו

מאביו קודם שנולד, שאסורה ביבום משום שאומרים איסור שבה להיכן הלך - שאיסור אחותו מאמו אין לו היתר, אבל איסור אשת אחיו יש לו היתר כשאין לו בנים, וכשמתה הראשונה בלא בנים פקע איסור אשת אחי לגבי אחיו השני, ונשאה, והשלישי בא מכח השני.

משנה - כלל אמרו ביבמה: כן שאסורה איסור ערוה - בין היא בין צרתה לא חולצת ולא מתייבמת, ו"א שהכלל בא לרבות צרת איילונית, וכדעת רב אסי, שכיון שהאיילונית פטורה מיבום ממילא אסורה עליו באיסור אשת אח, וצרתה היא צרת ערוה, ויש מדייקים להיפך שדווקא איסור ערוה צרתה אסורה, אך צרת איילונית מותרת.

נפלו לפניו שתי אחיות משני אחיו, והאחת אסורה עליו משום ערוה - השנייה או חולצת או מתייבמת.

איסור מצוה איסור קדושה חולצת ולא מתייבמת, לתנא דמתניתין איסור מצוה - שניות מדברי סופרים, שמצוה לשמוע דברי חכמים, איסור קדושה - אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, שכתוב 'קדושים תהיו'. לרבי יהודה, איסור מצוה - אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, שנאמר בסוף ספר תורת כהנים 'אלה המצוות', איסור קדושה - שניות, לאביי - שכל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש, לרבא - קדש עצמך במותר לך (שניות) כדי שלא תבוא לידי עריות האסורות מן התורה.

אלמנה לכהן גדול האסורה ביבום, לא מביעיא אלמנה מן הנשואים שאסורה לו באיסור עשה 'בתולה יקח' ואיסור לאו 'אלמנה לא תקח', ואין עשה של יבום דוחה עשה ולא תעשה, אלא אפילו אלמנה מן הארוסין שאין עליה אלא איסור עשה - אסור לייבם. לרב - מדאורייתא, שכתוב 'ואם לא יאחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה', יתור 'בימתו' מלמד שיש לך יבמה אחת שיש לה קוראים בה 'לקחת' משום שיש עליה איסור לא ואינה עולה ליבום מכל מקום עולה לחליצה, ומפסוק 'לקחת' ממעטים חייבי כריתות שאין תופסים בהם קידושין שכיון שאין עולים לחליצה אינם עולים ליבום. לרבא - בתולה סבר אלמנה מן הארוסין אסורה ביבום מדרבנן, גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה שאינו מקיים בה עשה, ולמסקנא אמר רבא (וי"א שרבא ע"א מזה) שכיון שאפשר בחליצה אין עשה דוחה לא תעשה, אך נדחו דבריו, כדלהלן.

דף כ' - ע"ב

חייבי לאוין הגם שדינה שהיא חולצת ולא מתייבמת, מכל מקום אם בעלו קנו ונפטרה צרתה, ואסור לקיימם כביאה שניה.

כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם לריש לקיש אין עשה דוחה לא תעשה, וכל פי דבריו יישב רבא (וי"א רב אשי) מדוע אין חייבי לאוין מתייבמות, והיינו כיון שאפשר שלא חליצו בלי לדחות חליצה, לעשות חליצה, וסתרו דבריו שאם כן גם בדיעבד אם בעל לא יקנה היבמה, ובברייתא שנינו שקנאה. (ולהלן דף כ"א.) תיישב הגמרא דברי ריש לקיש מקושיא זו.)

יבמות דף כ"א - יום ב' פרשת תזריע - כ"א אדר ב' תשפ"ב

דף כ"א - ע"א

ביאת כהן גדול ביבמתו שהיא אלמנה מן הנשואין - לכו"ע אינה פוטרת אותה ואת צרתה, שבעולה אסורה לכהן גדול בעשה ולא תעשה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה, באלמנה מן הארוסין - נחלקו רבי יוחנן ורבי אלעזר בלי פטורת משום שעשה דוחה לא תעשה, וסתרו דבריו שאם כן גם לא אומרים עשה דוחה לא תעשה, והגמרא הוכיחה מברייתא שנינו בה שחייבי לאוין שבעלו במתן קנו אותה - שהיבום חל ופוטר אותה וצרתה.

דברי ריש לקיש שכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו ובא עשה וידחה לא תעשה, אינם נסמך ממה דתניא אברייתא שאם עבר ובעל חייבי לאוין קנה, שחליצה במקום יבום לאו מצוה היא, והאפשרות לעשות חליצה אינה מחשיבה שאפשר לקיים שניהם.

רמז לשניות מן התורה:

לרבא - שנאמר גבי עריות 'כי כל התועבות האל עשו אנשי הארץ' אלא פירושו קשות (שכתוב 'את אילי הארץ לקח'), מכלל שיש רכות וקלות מהם שאסורות.

לרב יהודה - שנאמר בשלמה 'ואזן וחקר תקן משלים הרבה', שקודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזניים שאינה משמרת, ועל ידי שניות מתרחקים מהעריות.

לרב אושעיא - שנאמר 'פרעהו אל תעברו בו שטה מעליו ועבור', פרעהו היינו הגדל האיסור והוסף עליו כדי שלא תעבור בו.

לרב כהנא - שנאמר 'ושמרתם את משמרת', עשו משמרת למשמרת, אך אינו דאורייתא אלא אסמכתא.

קשה עונש של מידות יותר מעונש של עריות, שבעריות כתוב 'אל' ובמידות כתוב 'אלה' שהוא יותר קשה, והוא מבין שעריות אפשר בתשובה ובתקנה (כל שלא הוליד ממזר), אבל החוטא במידות נוול את הריבוי ואינו יודע למי לחזיר לעשות תשובה מעלייתא, ומה שכתוב בעריות 'אלה' היינו למעוטי מידות מכת.

רבי אשי אמר משל הוא דרב אושעיא: אדם משמר פרס, משמרו מבחוץ כולו משתמר, משמרו מבפנים שלפניו משתמר שלאחריו אינו משתמר. והגמרא דוחה דבריו דהא אי לאו שניות פגע בערוה ואינו משתמר כלל.

אלו הם שניות: אם אמו (כדי שלא יפגע באמו), אם אביו (משום אם אמו), אשת אבי אביו (משום אשת אביו), אשת אבי אמו (משום אשת אבי אביו), אשת אחי אביו מן האם (משום אשת אחי אביו מן האב), אשת אחי אמו מן האב (משום אשת אחי אביו מן האם), כלת בנו (משום כלת), כלת בתו (משום כלת בנו).

מותר אדם באשת חמיו, ובאשת חורגו, וכן חורגו מותר באשתו ובתו.

אשת חורגו אומרת לו: אני מותרת לך, ובתי אסורה לך, והוא מדאורייתא, שנאמר 'ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח'...

שניות שיש שדורותיהם ערוה דאורייתא אין לאיסורים הפסק, כגון אם אמו, שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות חזי נמי שניה הואיל ואמו אסורה על התורה, וכן אשת אבי אביו הואיל ואשת אב הוי דאורייתא, וכן אם אבי אביו למעלה עד לעולם אסור (אע"ג שאם אביו לאו דאורייתא מיחלפא באם אם אמו).

ארבע שניות יש לאיסור הפסק - שרק הם אסורות אבל למעלה מזהו למטה מהן מותרות, רב פירש ג' מהן: אשת אחי האם מן האב, אשת אחי האם מן האם, כלת בתו, שאין בה צד דאורייתא. זעירי מוסיף אף אשת אבי אמו, שאשת אבי אבי אמו מותרת, ורב אוסר, דאי אמרת יש הפסק אתי למימר דגם אשת אבי אביו יש הפסק, והתם איכא באשת אב איסור דאורייתא, ולעירי אין גוזרים כן כיון שאדם רגיל לילך למשפחת האב יודע שיש שם קורבה יותר ממשפחת אמו.

דף כ"א - ע"ב

כלת אסורה מדאורייתא, כלת בנו ובן בנו עד סוף כל הדורות אסורות מדרבנן, כיון שיש בו צד דאורייתא (היינו כלתו - אשת בנו), כלת בתו אסורה מדרבנן משום דאתי למחלוף בכלת בנו, כגון במי שיש לו כלת הבן וכלת הבת, אך יש לאיסור כלת בתו הפסק משום שאין בה צד דאורייתא.

אשת אחי האם מן האם - לרב ספרא מותרת, שלא גזרו אלא באשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב שיש צד באפשר לגזור משום אשת אחי האב מן האם שהיא אסורה מדאורייתא, אבל אשת אחי האם מן האם גזירה לגזירה. לרבא אסורה, שמצינו באם שהיא ערוה דאורייתא ואסורה מחמתה אם אמו, וגזרו על אם אביו משום אם אמו משום ששניהם מוכנות 'דבי אימא רבתי' (סכתא), וכן אשת אביו היא ערוה דאורייתא, ואסרו מחמתה אשת אבי אביו, וגזרו על אשת

אבי אמו משום אחי האב מן האב, ששניהם מכונות 'דבי אבא רבא', והוא הדין שיש לאסור אשת אחי האם מן האב משום אחי האב מן האב, ששניהם מכונות 'דבי ודלי'.

במערכת אמורי: כל זכר שאם היה נקבה היתה אסורה משום ערוה גזרו חכמים על אשתו, וכגון אשת אחי האב מן האב, שאילו היה האב נקבה היתה אסורה משום אחות האב, ולכן אשתו אסורה, אך דווקא בקירובא בודא קידושין אכל בקירובא בתידין קידושין לא נאמר כלל זה, ולכן אשת חמי (שאניה המתור) מותרת אף שחמותו ערוה, וכן אשת בן חמותו מותרת אף שבת חמי ערוה, אשת בן חמי מותרת אף שבת חמי ערוה, אשת חורגו מותרת אף שחורגתו ערוה, אשת בן חורגו מותרת אף שבת חורגו ערוה.

אשת אחי אבי האב מן האב ואחות אבי האב שלמטה מהם ערוה הסתפק רב מרשראי מתוסנייא אם גם הם ערוה, או לא כיון שנתרחק הקרובה, ולאמימר מותרות.

יבמות דף כ"ב. יום ג' פרשת תזריע * כ"א אדר ב' תשפ"ב

דף כ"ב - ע"א

שניות דרבי יצאי: דור שלישי שבבנו (בת בן בנו) ושבתו (בת בן בתו), שלישי שבבן אשתו (בת בן בנה של אשתו) ושבתת אשתו (בת בן בנה או בתה), רביעי שבחמי (אם אב חמי דהיינו דור רביעי של אשתו) ושבתחמי (אם אב חמותו).

רב אבי הסתפק אם איסור שניות דרבי חייא יש להם הפסק או לא, ומה שאמר 'שלישי' ו'רביעי' כוונתו שמהו זה ואילך אסור.

שניות בגרים - כמערכת הסתפקו אם גזרו עליהם או לא (כגון גר שהיה נשוי אם אמו), לרב נחמן לא גזרו, שאילו איסורי ערוה דאורייתא לא גזרו עליהם אלא כדי שלא יאמרו שבאו מקדושה חמורה לקדושה קלה, שהרי עכו"ם מזהירים על העריות, וגרים אין להם קורבה שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אבל שניות שגם עכו"ם מותרים בהם לא הוצרכו לגזור על גרים.

אחים מן האב שהתגיירו - לכו"ע מעידים לכתחילה, שקורבת אב אינה קורבה, דרחמנא אחי אפריה לזרעיה. **אחים מן האב שהתגיירו** - ערוב נחמן לא יעידו מדרבנן, שקורבת אם בגרים קורבת היא כיון שהיא דומה אמם, אך אם העידו ערוהם ערוב שבאמת קטן שנולד דמי, ולאמימר מעידים לכתחילה, ואינו דמי למי שהיה נשוי אחותו מן האב שחייב להוציאה, שערוב לכל מסורה ואם יתא מותר לקיימה גם ישראל יבא להתיר, שאין הכל יודעים שטעם היתרו משום שגר כקטן שנולד דמי, אבל עדות לבית דין מסורה.

משנה. ממזר פוטור מה יבום, ומי שהיה יבום 'זרע את לה' - מיתרו לו יבום, וכשם שבן ממזר פוטור מה יבום, ולא אם יש לו בן בעולם פטורה מן היבום, וכשם שבן ממזר פטורה כך אם יש לו אח ממזר זוקק ליבום, ולא ילפינן אחוה אחוה מבני יעקב שצריך אח כשר.

דף כ"ב - ע"ב

אח ממזר אחיו הוא לכל דבר, לירושו, ולטמא לו אם הוא כהן, ואינו דומה למה שאסור לכהן לטמאות לאשתו הפסולה לו שנאמר 'לא יטמא בעל בעמיו להחלו', ששם לפאוקי קיימא ולאו אשתו היא אבל הכא אחיו הוא.

אח או בן הנוול המשפחה ועובדת כוכבים אין דינו כאחיו ובנו, שנאמר בשפחה כנענית הנישאת לעבד עברי 'האשה וילדיה היתה לאדוניה'.

בן ממזר חייב ככבוד אביו, וחייב על מכתו וקללתו של עשה האב תשובה ועושה מעשה עמו, הגם שערובו יגד נזכר כל זמן שהמזמר קיים שהוא מעוות שלא יוכל לתקון.

הבא על אחותו שהיא בת אשת אביו - לרבנן חייב משום ב' לאוין, ובשנוי חגיב ב' חטאות, משום 'ערות אחותך בת אביו' או בת אביו, ומשום 'ערות בת אשת אביו' מולדת אביו, ולרבי יוסי בן יהודה חייב רק משום אחותו, ש'אחותך היא' למעט - משום אחותו אתה מחייבו ואין אתה מחייבו משום בת אשת אביו, ולרבנן 'אחותך היא' בא לחייבו על אחותו שנולדו הוא והיא מאב ואם שלא ע"י נישואין, שבאחות בן נאמר רק 'בת אביו' או 'בת אביו', ואין ערוה מן הדין גם בזו שהיא בת אביו ואמו. ו'היא' לא למדו שבעלמא אין עונשין מן הדין, שלא נאמר שבאמת עונשים ומה שריבה כאן רחמנא אחות מאביו ואמו משום מילתא דאיתא בקל וחומר טרח וכתב רמא.

לרבי יוסי ברי יהודה המצוייר ערות אביו אחותך, צריך פסוק שערות בת אשת אביו לעמוד שאינו חייב על אחותו משפחה ועובדת כוכבים, שאין לאביו אישות בה. אך אינו ממעט אחותו מאנוסת אביו שהיא נלמדת משום רבא ליתירת הפסוקים, 'ערות בת אביו' או בת בתך לא תגלה' שהיא ואת בת בנה או בתה של אשתו משכב לאחר מותה, וכתוב 'ערות אביו ובהת לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה... שמשמע גם מאיש אחר, ותליין ש'הפסוק הראשון עוסק בבית בנו ובת בתו מאנוסתו, וזאת מותרת לו אלו' שיש לה מאיש אחר, והפסוק השני עוסק בבית בנה ובתה של אשתו הנשואה לו שאסורים לו, הרי שבנו ובתו מאנוסתו נקראים בנו ובתו, ולכן גם נחשבים כאחים זה לזה.

יבמות דף כ"ג. יום ד' פרשת תזריע * כ"א אדר ב' תשפ"ב

דף כ"ג - ע"א

לרבי יוסי ברי יהודה הדרוש ש'ערות בת אשת אביו' בא למדו שאינו חייב על אחותו מאביו שנולדה לו מעכו"ם ושפחה משום שאין לאביה בה אישות, אין לומר שבא למעט אחותו הבאה מחייבי לאוין - שהרי יש לאביה בה אישות, שרומס כן קידושין כדלפינן מפסוק שכתוב בירוש' הבכור 'כי תהיה לי איש שתי נשים האחת אחותו והאחת שנואה', ואין אחותו שנואה לפני המקום שהיא מקום לומר שתנוה דין בכורה, אלא על כרחך שנואה היא בשנואה - שהם בעבירה, וכתבי 'כי תהייה' דאית בהו והיה. דין לומר שבא למעט אחותו הבאה מחייבי כריתות - שכתוב 'ערות אחותך בת אביו' או בת אביו מולדת בית או מולדת חוץ, וכן יאומרים הבאה מן השפחה, ואין ללומדה מאחותו מעכו"ם - ששפחה שייכת ה'עכו"ם' ושפחה ממה שכתוב 'בת אשת אביו' כ"י שיש לו לאביו בה אישות, ומסתבר יותר למעט אותה שאין בה קידושין לכו"ע ולא חייבי כריתות שתופם בהם קידושין לעלמא.

ירבנן מה שאחותו הבאה משפחה לאו אחותו היא לומדים מפיסוק 'האשה וילדיה היתה לאדוניה' (שאינם יכולים ללמוד כן מפסוק 'ערות בת אביו' - דווקא אם יש לאביו בה אישות כמו שדרש רבי יוסי ב"י, שהרי לשיטתם הפסוק בא לחייבו על אחותו משום בת אשת אביו כפשוטו של מקרא).

לרבי יוסי ב"י שלמדו שאחותו הבאה מן העכו"ם לאו אחותו היא מפסוק בת אשת אביו, צריך פסוק 'האשה וילדיה' למעטו אחותו הבאה מן השפחה, ואין ללומדה מאחותו מעכו"ם - ששפחה שייכת באצוות, ולרבי אלו למדו אחותו מעכו"ם מאחותו משפחה - ש'עכו"ם' יש לה יחוס.

לרבנן מה שאחותו הבא מעובדת כוכבים לאו אחותו היא לומדים מפסוק 'בתך לא תתן לבנו... כי יסיר את בנה מאחרי' ש"מ שדווקא בנה הבא מחייבא רתי קרי בנה, ולא בנה מעכו"ם, שהרי בפסוק 'את בתו לא תיקח לבני' לא כתבי כי תסיר את בנה מאביו, והגם שהפסוק מיייר ב' אומות, כיון שמרש הטעם 'כי יסיר את בנה מאחרי' מרבים כל המסירים, וכדעת רבי שמעון שדרש טעמא דקרא, ורבנן החולקים על רבי יוסי ב"י היינו רבי שמעון.

דף כ"ג - ע"ב

מי שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש - נותן גט לשתייהן, שכל אחת אסורה לו שמא היא אחת אשתו. מת ולו אח אחד - חולץ לשתייהן, שכל אחת מהן שמא היא אחת זקוקתו. יש לו שני אחים - אחד חולץ לאחת מהן ואח"כ מייבם השני את השניה (אם רוצה ביבום), שאף אם היא אחת זקוקתו ומותרת לו מאחז חליצת הראשון הפקיעה זיקתה. קדמו שני האחים וכנסו כל אחד אחת מהן - אין מוציאין מידם, שאף אם אחיהם כנס אחות זקוקתו יבום של שני מבפקיעה זיקתה.

שנים שקידשו אחת משתי אחיות, ואין יודע מי קידש וזו ומי קידש אחותה - כל אחד נותן גט לשתייהן. ומת ולכל אחד יש אח אחד - כל אחד חולץ לשתייהן. לזה אח אחד זקוק לשני - האחד חולץ לשתייהן, והשני - אחד חולץ תחילה לאחת מהן, והשני מייבם השנייה ממה נפשך, שאו יבמות היא, ואם אחותה היא כבר הפקיעה חליצת הראשון זיקתה ואינה אחת זקוקתו. קדמו השנים וכנסו כל אחד אחת מהן - אין מוציאין מידם, שאף אם הראשון כנס אחות זקוקתו יבום של שני מבפקיעה זיקתה. הוי לכלל את שני אחים - אין אחד של כל אחד חולץ לאחת מהן, והאחד השני של כל אחד מייבם החלוצתו של אחי של השני ממה נפשך, שאו יבמתו היא ואחיו חלץ לאחותה ולא לה, ואם אחותה היא - כבר הפקיעה הראשון זיקתה ממנה והיא מותרת לשוק, ואינה אחת זקוקתו שהרי אחיו חלץ כבר לאחותה. קדמו שני האחים של אחד וחלצו - לא ייבמו שני האחים של השני את שתייהן, אלא אחד חולץ לאחת והשני מייבם השניה, קדמו וכנסו כל אחד אחת מהן - אין מוציאין מידם.

קידושין שאין מסורים לביתא, כגון שבשעת קידושין אינו יודע איזו משתי אחיות קידש, ואין קידושין אלו יכול לבא לקדיש ביאה - נחלקו בבני ורבא אם הוי קידושין, וממנתניתין אין ראייה הוי קידושין שמיייר בהוכר בשעת קידושין ולבסוף נתערב, שכן מדייקין לשון 'אינו יודע' ולא 'ואיני יודע'.

החידוש בצירור הראשון במתניתין הוא במת והוי לו שני אחים, שדווקא אחד חולץ ורק אח"כ השני מייבם, אך לא ייבם קודם - שמא יפגע באחות זקוקתו.

החידוש בצירור השני במתניתין הוא במת ולזה אח אחד ולזה שנים, שאחר חליצת האחד - השנים אחד חולץ והשני מייבם, דס"ד נגזור ששני האחים יחלצו אטו זה שאין לו אלא אח אחד שלא יבא לירי יבום וכפיקה באחות זקוקתו. ובבבא 'לזה' שנים ולזה שנים' החידוש הוא דס"ד שנגזור שלא ייבמו שמא ייבם כל אחד בלי שיהיו אחיו של שני קודם.

יבמות דף כ"ד. יום ג' פרשת תזריע * י"ב קטן כ"ח אדר ב' תשפ"ב

דף כ"ד - ע"א

שנים שקידשו שתי אחיות ואין יודע איזו קידש כל אחד, ומתו, שנינו שאם לזה שני אחים ולזה שני אחים - אח אחד של כל אחד חולץ לאחת מהן, והאחד השני של כל אחד מייבם החלוצתו של אחיו של השני, ואם קדמו שנים אחרונים וכנסו כל אחד אחת מהן אין מוציאין מידם. ואין זה דומה ל'ד' אחים ושנים מהם נשואים אחיות, ומתו הנשואים את האחיות שחולצות ולא מתייבמות, ואם אחד חלץ תחילה לא מהני להתיר השני ביבום, ואם קדמו וכנסו יוציא - ששם שתייהן יבמות ושתייהן אסורות לשניהן בתחילה (למ"ד יש זיקה - משום אחות זקוקתו, ולמ"ד אין זיקה - שחיישין שאחר שייבם אח אחד אחת מהן ימות אח השני ונמצא שיבטל מצות יבום מהשניה), ולכל יבמה שאנסה עליו שעה אחת אפילו אחר נפילה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם, אבל הכא רק אחת מהן היא יבמה לכל זוג אחים, ומותרת ביבום, אלא שהשניה אסורה על כל זוג משום אחות זקוקתו אך אין עליה איסור אשת אח, ולכן אחר חליצתה או יבום של אחותה שמפקיעים זיקתה אין עליה איסור.

קדמו וכנסו אין מוציאין מידם אפילו שניהם כהנים, הגם שאחת מהן ודאי חלוצה, כיון שאיסור חלוצה לכתן אינו אלא מדרבנן שאסמכוה על יתור קרא 'ואשה גרושה', ועל ספק חלוצה לא גזרו רבנן.

משנה. 'כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם... ולקחה לו לאשה ויבמה', והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו ואילו יבמה ולא ימחה שם מירשאל'

י"ב.

- 'היה הבכור' - תיבות אלו נדרשות כחמשך ל'ולקחה לו לאשה ויבמה' ללמוד שמצוה שגדול שבאחים ייבם.
- 'אשר תלד' - שתהא היבמה ראויה לילד, פרט לאילוניות.
- 'יקום על שם אחיו המת' - פשוטו של מקרא היינו שביט דין יאמרו לליבם שהבן שיוולד יקום על שם אחיו המת - שיקראו בשמו, ומכא גזירה שוה 'על שם אחיהם יקראו בנחלתם' לומדים מפשטיה דקרא לגמרי ודרשין שהיינו נחלה - שיקום היבם על שם אחיו נחלוה נחלתו בנכסי אביו ולא יחלקו אחיו עמו.
- 'ולא ימחה שמו' - פרט לסריס ששמו מחוי.

ומה שמפרשים 'היה הבכור' ש'מצוה' בגדול לייבם, ולא מפרשים ש'מצוה' יבום היא רק על הבכור ולא על הפשוט, ממה שמצינו שמיטה התורה אחיו שלא היה בעולמו (שאינו יכול להיות בכור), ואין לעמוד שמיטיי שהוא בכור לאמו - שבוודאי לא נתכוונה התורה לא לבכור שנולד פי שנים בנחלה.

אין לומר 'היה הבכור' היינו בכור דווקא, ופירוש הפסוק הוא דאי איכא בכור תתקיים מצות יבום או בכור ואינו פשוט, וכי אין בכור פטורה לגמרי - שכתבו 'ומת אחד מהם' שמשמע שהיו שם רק שני אחים ומת אחד והיינו או הבכור או הפשוט.

קדם הקטן ויבמה זכה, שנאמר 'כי ישבו אחים יחדיו' - הוקשה לשיבת אחים יחד זה לזה שהם שוים ליבום. **מצוה בגדול לייבם,** לא רצה הולכים אצל אחיו הקטן הימנו וגדול משאר אחיו, ממה שנאמר 'בכור' (הגם ללאו דווקא כנ"ל) - ככבור, מה בכור בכורתו גרמה לו אף גדול גדולתו גרמה לו, ואם לא רצו שאר האחים חוזרין לגדול וכופים אותו.

אין לומר שרק בכור המייבם נוטל נחלת המת, ולא שאר האחים מייבמים (שהרי נאמר 'בכור', ושמהו רק לענין יבום נתרבה שאר אחים) - שנאמר 'יקום על שם אחיו' והרי קם.

הטעם שכתבה תורה 'בכור' ולא 'גדול' - ללמד שדינו ככבור שאינו נוטל חלק אחיו בנכסי אביו בראוי אלא במוחזק.

דף כ"ד - ע"ב

משנה. הניטעו בדבריי לעז על השפחה ונשתחררה, או על העובדת כוכבים ונתגיירה - לא יכנסו משום שנאמר 'הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך'. ואם כנס - אין מוציאין מידו.

איש שנתגייר לטוב אשה ואשה שנתגיירה לטוב איש, וכן המתגייר לטוב שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה, גירי אריות, גירי חלומות, גירי מרדכי ואסתר - לרבי נחמיה אינם גרים עד שיתגיירו כבזמן הזה, אך הלכה כדברי האומר שכולם גרים הם.

אין מקבלים גרים לימות המשיח, וכמו כן לא קיבלו בימי דוד ושלמה.

הניטעו בדבריי לעז על אשת איש והוציאה בעלה לא ישאנה (משום לעז כנ"ל בשפחה), עבר וכנסה: אם נישאת לאחרי בנייהם - לא תצא, אלא הפסיק אחר - אם יש לה בנים מן הראשון לא תצא, דכי נשאת לתה קא מחזיקין לקלא קמא ועבדינן להו ממזורים, אין לה בנים - ללישנא קמא בדעת רב תצא, וכן סובר רבא ב"ה נחמן, ללישנא בתרא בדעת רב - לא תצא, ומה ששינוי שתצא דעת רבי היא ונחלקו עליו חכמים. ואם יש עדי טומאה - לכו"ע אפילו יש לה בנים מן הראשון תצא מדאורייתא.

יבמות כ"ה. יום ו' פרשת תזריע * ע"ח כ"ט אדר ב' תשפ"ב

לזכות ישראל בן מרים לאה לברכה והצלחה בכל הענינים

דף כ"ה - ע"א

לרבי מוציאין אשה מבעלה בקול כל שהוא, הואיל ומכוער הדבר, כגון רוק למעלה מן הכילה, ניכר מקום מנעלים הפוכים כעפר שתחת המטה. והלכתא כוותיה בקול שלא פוסק יום ומחצה ואין לו אויבים, שאם יש אויבים הם הוציאו את הקול, ואם נפסק הקול והיינו שיצא קול אחר שלא מחמת יראה ששקר הוא הלעז - הלכה כרב שאין מוציאין.

המוציא אשתו משום שרע ועמוס גדר לא יחזיר, אם החזירה - לרבה ב"ר נחמן יוציא, כדמצינו בנטיע על אשת איש והוציאה, שאף שכנסה הבעול יוציא משום לזות שפתיים, ודחתה הגמרא שאינו דומה, ששם שכנסכס הבעול אלומי אלמיה לקול הראשון, אבל הכא אמרינן מדהחזירה חזר ובדק בקול הראשון של שרע ועמוס שאינו.

משנה. המבייא טט ממדידת הים שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם - לא ישא אשה זו משום חשד, והואיל ועל דיבורו סמכין, אבל בארץ ישראל שאין צריך לומר בפני נכתב ונחתם - ישא.

האומר מת בעלה לא ישאנה, אף שאין סומכים רק עליו אלא משום שהיא גופא ידיקא ומינסבא, מ"מ אינו דומה למבייא של בארץ ישראל שמוותר לישא אותה משום ששם כתב הגט מוכיח.

דף כ"ה - ע"ב

המעיד: הרגתי בעלה של זו - לא ישאנה. והיתר לאחרים - לרבי יהודה אסורה, לפי שמשים עצמו רשע והתורה אמרה 'אל תשת רשע עד', ולפי ת"ק מותרת, שאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות ואינו נעשה רשע בעדות עצמו. לרבי יוסף - בעלמא אין אדם נאמן בעדותו כשמשים עצמו רשע (ולכן המעיד 'פלוגי רבעני לרצוני' אין הורגים הרובעם אפילו עוד ועד), ושאני יבמות אשה שהקילו בה רבנן ואפילו רשע נאמן, לרב מנשה - גזלן מדאורייתא פסול לעדות אשה, ורק גזלן מדבריהם כשר, אלא גם בעלמא נאמן על עדותו כשמשים עצמו רשע בעדותו, כיון שאין מקבלים עדותו על עצמו שהוא רשע (המעיד 'פלוגי רבעני' בין 'לרצוני' ובין 'לאונסי', אם יש עמו עוד אחד - הורגים הורגו). **המעיד: אני הייתי עם הורגיו של בעלה של זו** - לא ישאנה משום לזות שפתיים, אבל לאחר תנישא גם לרבי יהודה, שאשה נישאת על פי עד אחד.

משנה. חכם שלא מצא היתר לנדר שנדרה אשה הנאה מבעלה, לא ישאנה משום חשד, אבל התיר נדרה ואחר כך מת או גירשה בעלה ישאנה, שאין כאן חשד אע"פ שהתיר מומחה יחיד.

האשה שמיאנה או שחלצה בפני חכם ישאנה, שצריך בית דין שולשה ימים שיהא גופא ידיקא ומינסבא, מ"מ אינו חשודים.

מיאון נחלקו אם צריך בפני שלשה או די בשנים, ומשנתנו לימדה שצריך שלושה'.

חכם שאסר אשה משום נדר, ושליח שהביא את גטו מ"ל, שעברו וכנסו - נחלקו אם צריך להוציא, ולרב אשי אין מוציאין אשה כדמצינו לגבי הנטען על השפחה ועכו"ם שמשום ריגון ולעז אם כנס אין מוציא.

רה"ע נעמס י-5 * Email - sikumhadaf12@gmail.com * **בכל ענייני הגיליון 052-7111-235**